

Kadastrale leggers

Inleiding

Voor onderzoek naar de geschiedenis van bebouwde en onbebouwde percelen kunnen we terecht bij het kadaster. Dat is de instantie die vanaf 1832 officieel alle gegevens over onroerend goed bijhoudt. Als u onderzoek doet naar het landbezit van bijvoorbeeld boeren in de regio rond Dordrecht dan kunt u in de kadastrale leggers de lijn volgen die stukken land gevolgd hebben van eigenaar naar eigenaar. Als u meer wilt weten van de eigendomsgeschiedenis van huizen, in dorp of stad dan volgt u in principe hetzelfde pad.

Onderzoek bij het kadaster zelf wordt steeds moeilijker gemaakt maar voor vele vragen kunt u ook terecht bij regionale of lokale archiefinstellingen, zoals het Regionaal Archief Dordrecht. Kadastrale registers of leggers werden steeds bij het kadaster besteld door gemeenten om de beschikking te hebben over de gegevens die als basis dienden voor de aanslag in de onroerend goedbelasting. Er is dus bij de gemeenten en nu bij de archiefinstellingen een tweede serie die wat minder informatief is maar toch voldoende inzicht geeft in de eigendomsgeschiedenis van huizen, gebouwen en landerijen.

Indeling van de kadastrale leggers (1832 – 1970)

Het kadaster is al ver voor 1832 begonnen met het in kaart brengen van alle percelen. Toen het hele land, gemeente voor gemeente, sectie voor sectie en perceel voor perceel door landmeters en tekenaars in beeld was gebracht, kon de dienst op 1 oktober van dat jaar van start gaan. Er was van iedere gemeente een serie kaarten gemaakt, waarop de percelen zijn terug te vinden. In elk perceel staat een nummer, het perceelnummer. Elke gemeente is verdeeld in secties die aangeduid worden met een letter. In de binnenstad van Dordrecht kon je dus in een huis wonen dat als wijknummer C 1192 had en als perceelnummer H 1349. Denkt u niet: wat verwarrend die twee nummers. Het is juist erg plezierig dat er vanaf de negentiende eeuw twee nummers zijn, want dan kunt u altijd controleren of u nog wel met het juiste pand bezig bent. Die koppeling kunt u voor 1832 maken via twee registers die via de website zijn te raadplegen ([archief 5](#), inventarisnummer 564-565). Als u het wijknummer weet, kunt u hier het perceelnummer vinden en omgekeerd. Met de kennis van de locatie en de nummers kunt u verder aan de slag.

O.A.T. (1832), S.A.T. (1832 - 1867) en de eerste serie leggers (1844 - 1880)

Voor elke gemeente is de toestand van 1832 vastgelegd in de oorspronkelijk aanwijzende tafel (O.A.T.). Dit is een momentopname die samen met de eerste kaart, kadastrale minuut genoemd elk perceel vastlegt, de locatie en de eigenaar. Daarna was het natuurlijk zaak de veranderingen door verkoop, erfenis, opsplitsing en samenvoeging in de leggers bij te houden. Daarvoor werd de suppletoire aanwijzende tafel (S.A.T.) aangelegd. Per sectie werden daar in chronologische volgorde de veranderingen opgetekend. Dat werd al gauw als onpraktisch ervaren. Een nieuwe opzet werd bedacht. Alle eigenaren kregen een nummer, artikelnummer genaamd. Onder dat artikelnummer werden vervolgens de veranderingen bijgehouden. Op deze overzichtelijke wijze is per gemeente en per eigenaar snel te zien wat iemand aan huizenbezit had en wat er gekocht en verkocht werd. De ontwikkelingen van bepaalde panden of percelen zijn vrij gemakkelijk te volgen, want in de meest rechtse kolom vindt u links *komt van* en rechts *gaat naar*. Zo kunt u dus meteen zien waar de vorige en volgende wijziging is te vinden.

Om het zoeken verder te vergemakkelijken is register 71 aangelegd waar u voor elk perceel de reeks eigenaren kunt vinden. U zoekt via de letter en het nummer van het perceel en dan treft u een reeks nummers. Dit zijn de artikelnummers die u opzoekt in de reeks leggers. In register 71 vindt u ook de nieuwe perceelnummers wanneer er sprake is van splitsing of samenvoeging. Zoekt u naar de eigendommen van een bepaalde persoon of instelling dan kunt u de alfabetische index raadplegen.

De tweede serie leggers (1880 - 1970)

De tweede serie leggers werd opgezet, omdat de waarde van onroerend goed inmiddels sterk veranderd was. Daardoor werd ook te weinig aan belasting betaald. De tweede serie is in opzet vrijwel gelijk aan de eerste. De nummering van de artikelen loopt gewoon door. Tussen de twee reeksen zitten wel wat hiaten. Die hebben we voor Dordrecht opgevangen door enkele leggers te laten kopiëren bij het kadaster. Die gegevens kunt u dus bij de twee reeksen aantreffen. U kunt dus in de tweede serie doorzoeken tot 1970. In dat jaar werd overgestapt op een digitaal systeem dat te raadplegen is via www.kadaster.nl.

Hoe verricht ik onderzoek in de kadastrale leggers via de website?

Aangezien het Regionaal Archief Dordrecht alle kadastrale leggers van Dordrecht en de regiogemeenten gedigitaliseerd heeft, kunt u het onderzoek zelf vanuit huis doen. Ook is het mogelijk om dit in de studiezaal te doen waar de studiezaalmedewerker u op weg kan helpen. Ga naar *Ontdek de collectie* en *Zoeken in het archief* en tik daar *kadaster* in. Vervolgens worden alle resultaten getoond. Ga naar de gemeente waar u naar op zoek bent en klik op het plusteken voor *Kadaster*, waarna alle aanwezige registers zichtbaar worden.

Het is raadzaam eerst register 71 te raadplegen en dan pas de leggers met de artikelnummers die u nodig hebt. Dat register wordt in de inventaris vaak aangeduid als register op de perceelsgewijze leggers of louter als register. De reeks leggers van gemeenten in de regio vertoont nogal wat hiaten. Ook ontbreken vaak de kadastrale plattegronden die steeds om de zo veel tijd werden vernieuwd. Zij zijn onderdeel van de kadastrale registratie en onontbeerlijk voor het traceren van de percelen.

Onderzoek bij het kadaster, voor onze regio in Rotterdam wordt steeds moeilijker gemaakt. De leggers zijn gescand en moeten geraadpleegd worden bij de Regionaal Historische Centra via het programma Digilegger. Voor onze regio is dat dus bij het Nationaal Archief in Den Haag. Ook kunt u ze via www.kadaster.nl raadplegen maar dat is meer bedoeld voor de huidige huizenbezitter. Kadastrale kaarten kunnen worden bekeken via de website <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl> en de digitale beeldbank van het Nationaal Archief.